

זמני השבת (ת"א):

כניסת השבת: 16:16

יציאת השבת: 17:17

כ"ח חשוון תשע"ה

גיליון מס' 192

שאלת אביך ויגידך

שאלות ותשובות על פרשת תולדות

מאת ר' עזרא מרום

עונג שבת

סגולה לשמירה בדרך

"ונשלחך בשלום, אתה עתה ברוך ה'" (כו, כט).

כאשר יוצא האדם לדרכו, צריך הוא שמירה בדרך מכל דבר רע, משום שכל הדרכים בחזקת סכנה, והשטן מקטרג בשעת הסכנה כמו שאמרו רבותינו ז"ל (בראשית רבה צא ט וקהלת רבה ג).

והנה ההתקשרות להשם יתברך - היא המביאה לשמירה היותר גדולה מכל שמירה אחרת, וככתוב בתהילים "עיני תמיד אל ה' כי הוא יוציא מרשת רגלי" (תהלים כה), וכך הם דברי הרמב"ם הקדוש: "הסיבה, בהיות איש מבני אדם מופקר למקרה, מזומן לאכול כבהמות, הוא היותו נבדל מהשם, אבל מי שאלוקיו בקרבו לא יגע בו רע כל עיקר".

הרי שבזמן שאדם זוכר את השם יתברך ומתקשר אליו ב ד ב ק ו ת

המחשבה, על ידי כך ניצול מכל רע, וכן נאמר בספר המדות (דרך ז): "כשתרצה לילך בדרך - תקשר את עצמך קודם במידת הבטחון ועל ידי זה לא יגוף רגלך".

ובזה מובן הפסוק הנ"ל: "ונשלחך בשלום" - היוצא לדרך יצא ב"שלום", בהתקשרות להקדוש ברוך הוא, שאחד משמותיו הוא "שלום" (שבת י:), שיבטח בו, ויחשוב עליו ויאמין בו.

ואם אתה עושה כן - אתה עתה ברוך ה', כעת כבר ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך, ה' ישמור צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

נועם התורה

1. "אברהם הוליד את יצחק" - מנה חמישה אירועים דומים שקרו לאברהם וליצחק.
    - א. שניהם נישאו לנשים ממשפחתם.
    - ב. נשותיהם היו עקרות.
    - ג. לשניהם היו 2 בנים, אחד צדיק ואחד רשע.
    - ד. שניהם חפרו בארות.
    - ה. כל אחד מהם אמר שאשתו היא אחותו.
  2. רבקה היתה מפדן ארם. מה משמעות שם זה?
    - א. פדן = צמד, זוג. המקום נקרא כך כי היו 2 ארם: ארם נהריים וארם צובא.
    - ב. פדן = שדה.
  3. "ויתרוצצו הבנים בקרבה". ציין 2 פירושים לכך.
    - א. מלשון ריצה; התינוק רץ ומפרכס לצאת.
    - ב. מלשון ניצים, רבים זה עם זה.
  4. יעקב ועשו היו תאומים. איזה זוג תאומים נוסף מוזכר בתורה? פרץ זרח, בני תמר ויהודה.
  5. רבקה אומרת ליעקב: "עלי קללתך בני". א. מי אמר למי בתורה: "עלי היו כולנה"?
    - ב. מה רמוז במילה: "עלי"?
      - א. יעקב אמר לבניו (מ"ב 36).
      - ב. רמז לצרות שנגרמו ליעקב ע"י האישים עשוי, לבן, יוסף - ראשי תיבות עלי!
  6. על מי נאמר בתנ"ך:
    - א. "וישקף בעד החלון?"
    - ב. "בעד לחלון נשקפה?"
 א. אבימלך. ב. אם סיסרא.
  7. על מי נאמר בתורה שמצאו:
    - א. באר מים? ב. באר מים חיים? א. הגר. ב. יצחק.
  8. מהם שמות הבארות שחפר יצחק? עשק, שיטנה ורחובות.
  9. מהם שמות האתרים בישראל שמקורם בפרשתנו:
    - א. שכונה מפורסמת.
    - ב. ערים בישראל.
- א. מאה שערים.
  - ב. רחובות ובאר שבע.
10. מהם שמות נשותיו של עשיו? יהודית בת בארי, בשמת בת אילון ומחלת בת ישמעאל.
11. "ויהי כי זקן יצחק ותכהינה עיניו". 3 הסיבות לכך לפי רש"י.
  - א. עיניו כהו בגלל העשן שהקטירו נשות עשיו לעבודת כוכבים.
  - ב. מדמעות המלאכים שבכו עליו בעקידה.
  - ג. כדי שיעקב יטול את הברכות.
12. עשיו עונה ליצחק: "הנני". מי עוד השתמש בתורה בביטוי זה? אברהם בעקידה.
13. אילו מילים נרדפות יש בפרשתנו למילים: א. חפרו ב. חרב ג. שנא.
  - א. כרו. ב. תלי. ג. שטם.
14. מי בפרשתנו ביצע את הפעולות הבאות: א. כרה. ב. סתם. ג. שטם.
  - א. יצחק כרה (=חפר) בארות.
  - ב. פלישתים סתמו את הבארות.
  - ג. עשו שטם (שנא) את יעקב.
15. ב-3 דברים שונה יצחק מיתר האבות. מה הם?
  - א. חי יותר מכולם. ב. שמו לא השתנה. ג. תולדותיו מסופרים בקיצור יותר.
16. "אברהם הוליד את יצחק". מה שם אימו של אברהם? אמתלאי בת כרנבו (בבא בתרא צ"א).
17. באיזה גיל היה יצחק:
  - א. בעקידה? ב. כשהתחתן? א. נעקד בגיל 37. ב. התחתן בגיל 40.
18. מה פירוש המילה "נזיד" בפסוק "ויזד יעקב נזיד"? תבשיל.
19. מה מקור השם באר-שבע? על שם השבועה כשנכרתה ברית על הבאר.
20. "ויחפור באר אחרת ויקרא שמה רחובות". מי בנה עיר בשם רחובות?

זכות צרור הזהובים

בימים שעשה הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א בגלות, היה נראה כאחד הכפריים. לגופו עטה מלבוש קצר, חגור בחבל, זקנו מדובבל, וכל חזותו אמרה דלות ובורות.

בהגיעו לעיר זרנוביץ פנה אל הפרנס וביקש את רשותו לדרוש בבית הכנסת, "איני מסכים לכך" השיב הפרנס בכל תוקף, בראותו את הכפרי העלוב שלפניו, וכי כפרי שכזה ידרוש בבית הכנסת המכובד שלנו? על מה, בכלל הוא מסוגל לדבר? אך הכפרי הלא הוא רבי אלימלך, המשיך להפציר בפרנס, לא יכול הפרנס לשאת את ההפצרות וגירש את הדרשן הכפרי מביתו.

באותו עת היה נוכח בבית בנו של הפרנס, נער ושמו אבנר, כשראה הנער כי אביו גירש את הדרשן מן הבית, נגע הדבר ללבו, והוא ניסה לשדל את אביו: "וכי מה יקרה אם אותו עני ישא דרשה וירוויח כמה זהובים?".

"בוודאי אין הוא יודע לדרוש" הפטיר האב־פרנס. "ואולם", המשיך הבן אבנר להפציר "כאשר בא יהודי ומבקש רשות לדרוש יש להניח שהוא יודע לדרוש, אנא אבא, הרשה לו לדרוש!" התחנננים שבפי הבן מצאו מסילות אל לבו של הפרנס, וכדי שבנו לא יצטער הסכים למלא את בקשתו, חיש קרא לאותו כפרי עני והודיע לו כי הערב יוכל לשאת דרשתו בבית הכנסת.

השמועה על הדרשה שישא הכפרי העני עשתה לה כנפיים ברחבי העיר, ובהגיע השעה היעודה התקבצו בני העיר אל בית הכנסת. הכל נשאו עיניהם לעבר הבמה, ואכן, עד מהרה נראתה דמותו של הדרשן, העולה על הבמה. הושלך הס, הכל המתינו לשמוע את הדברים שבפיו - אך האיש ממלא פיו מים. הוא עומד על מקומו, בוהה בקהל המביט בו ואינו פוצה את פיו. הדבר הכעים את הנוכחים, כמה מנכבד הקהילה פלסו להם דרך לעבר הבמה ושאלו את היהודי הניצב שם: "מדוע אינך מתחיל את הדרשה? ובכלל, לשם מה הניך נועץ מבטים סביבך, האם מחפש אתה מישהו? ממתין לאדם האמור להגיע וטרם בא?" "כן", השיב האיש, "אני מחפש... את אחי אני מבקש".

ובראותו את מבע התימהון שהסתמן על פני השואלים, המשיך ואמר: "מחפש אני כאן נקודה של יראת שמים - מחפש, ולצערי הגדול איני מוצא. כלום חלילה, אין יראת אלקים במקום הזה? אך מה אעשה, ולכל מקום שאני מביט - רואה אני רק חטאים ופשעים. חוטאים שכמותכם עשו תשובה".

לשמע דבריו האחרונים של הדרשן נעשה בית הכנסת כמרקחה. הכל זינקו ממקומותיהם לעבר הבמה, ובאגרופים קמוצים אמרו להכות את הדרשן, שהעז לכותם בכינויים כאלה. חיש קפץ רבי אלימלך - הלא הוא הדרשן הכפרי - ממקומו שעל הבמה ונמלט מבית הכנסת. אולם הקהל לא הניח לו, רבים דלקו אחריו עד קצה העיר, ומשלא הדביקו את צעדיו, נואשו ושבבו העירה. ובכל זאת, שמע רבי אלימלך הנמלט רעש של רגליים קרבות ובאות בעקבותיו. הוא הפנה ראשו אחורנית,

"מן הארץ ההיא יצא אשור ויבן את נינוה ואת רחובות" (נח, י 11).

21. מהיכן למדים ש: "אין דומה תפילת צדיק בן רשע לתפילת צדיק בן צדיק?"

מהפסוק: "ויעתר לו ה'" (כ"ה, 21) (עיין ברש"י).

22. איזו ברכה במוצאי שבת מקורה בפרשתנו?

"ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ".

23. "ויהי עשו ... איש שדה".

מי נקרא "איש האדמה"? "ויחל נח איש האדמה" (ט, 20).

24. "הנה משמני הארץ יהיה מושביך". איזו ארץ מדובר? איטליה של יון. (לפי רש"י מתוך מדרש רבה)

25. קפד ראשו - היא הבאר שיצחק חפר, הוא תיק לנשיאת כל דבר. עשק, שק.

26. קפד זנבו - היא מנשות עשו הרשע, הוא מתמרקי האשה. בשמת, בשם.

זכות הלימוד בעלון מוקדשת לרפואת

ענבל בת נורית

להקדשות ולקבלת העלון כל יום רביעי באימייל ניתן לפנות ל: ShealAvicha@gmail.com
www.pirsuma.com/shal_avicha :לארכיון העלונים

אבנר אבי הכלה. בא האיש אל בית האכסניה, ובהיכנסו אמר לו הרבי מאפטא: "רואה אני אור פניך, ר' אבנר!".

הרב ואב הכלה הסדירו את עניי החופה והקידושין, ולאחר מכן שאל הצדיק מאפטא את ר' אבנר: ספר נא לי, מי אתה ומה מעשיך, שזכית להשיא את בתך לנכדו של רבי אלימלך מליזענסק? "באמת איני יודע" משך ר' אבנר בכתפיו, "הודי פשוט אני, אך מוקיר ומכבד רבנים ותלמידי חכמים". "כן, יהודי פשוט" אמר הרב מאפטא, "אך בוודאי אתה מכניס אורחים", "כן איני דוחף חלילה וחס את האורחים והעניים מביתי" הגיב ר' אבנר.

"אם כך" המשיך הצדק מאפטא, "בוודאי בעל צדקה גדול אתה". "בעל צדקה" - אך לא גדול" השיב ר' אבנר. "אתה בעל צדקה גדול" אמר הרבי מאפטא, "ולמרות זאת - עדיין איני מבין משום מה זכית, שבתך תינשא לנכדו של צדיק יסוד עולם כרבי אלימלך. גם אם יהודי הנו ירא שמים, מכניס אורחים ובעל צדקה - עדיין אין בכך די בעבור זכיה כה גדולה! אנא ר' אבנר, ספר נא לי מה עשית בחיך. אולי עשית מצוה כלשהי, מיוחדת במינה, כשהיית נער?" פשפש ר' אבנר בזכרונו, ופתאום אורו עיניו.

"פעם, בהיותי נער צעיר, נתתי צרור כסף לדרשן עני...". "כיצד נראה אותו דרשן עני?" ביקש הצדיק לדעת. ר' אבנר אימץ את זכרונו ואמר: "נדמה לי שחגור היה בחגורת חבל סביב מתניו, ואם זכרוני אינו מטעה אותי - היה זקנו מדובלל" "אם כך" קרא הצדיק מאפטא, "היה זה הצדיק רבי אלימלך מליזענסק - הוא ולא אחר!". שוב אימץ ר' אבנר את זכרונו, מנסה לדלות עוד ממאורעות אותם ימים רחוקים. ולפתע זרחו פניו והוא אמר חרש: "אני נזכר שהדרשן גם ברך אותי ואמר שנהיה מחותנים".

התרגש הרה"ק מאפטא ואמר: "אכן, גדול היה רבי אלימלך שחזה עתידות וידע כי בבוא היום ישא נכדו את בתו של אותו הנער. אך לא זוהי גדולתו, גדולתו של רבי אלימלך היתה, שבגודל ענותותו נאות לקבל מידי הנער כמה זהובים כשכר הדרשה ובכך זיכה את הנער".

והנה נער אחד רץ לעברו ובעיניו - דמעות. אותו נער היה לא אחר מאשר אבנר, בנו של הפרנס. "דרשן, עצור! עצור!" קרא עתה, ודמעותיו זלגו מעיניו על לחייו.

רבי אלימלך נעצר תחתיו ושאל: "מה רצונך בני?" הושיט הנער צרור לא גדול ואמר: "הנה צרור כספי... אנא, יקח כבודו את הצרור כשכר הדרשה". "הן זה ממונו של אביך, וכיצד תתן לי אותו ללא רשותו?" אמר רבי אלימלך. בפיו

הנער היתה תשובה: "ממון זה היה של אבי, אך כעת הוא שלי. הנני בן יחיד, ומידי יום נותן לי אבי במתנה ארבע אגורות. צברתי את האגורות, והן נצטרפו לכדי שמונה זהובים. הכסדי הזה - שלי הוא, ואני מבקש לקבלו כשכר בעבור דרשתך".

נטל רבי אלימלך את צרור הזהובים, הניח ידיו על ראש הנער ושאל: "במה אברכך בני?" "כל ברכה תהא טובה בעיני" השיב הנער. "אם כך אברך אותך שבבוא העת נהיה מחותנים". אמר הדרשן, הלא הוא הצדיק רבי אלימלך מליזענסק. והנער, שצעיר לימים היה וכצעירותו כן תמימותו, כלל לא עלה על דעתו לשאול לשמו של הדרשן האלמוני.

חלפו ימים ושנים והנער אבנר היה כבר אב לילדים, ואחת מבתותיו עמדה להינשא לנכדו של הרה"ק מאפטא זיע"א. לאותו נכד היה סב גדול נוסף - הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א. אך באותו עת כבר היה רבי אלימלך בעולם האמת. בהגיע מועד החתונה נקבצו ובאו אל העיר זרנוביץ - המקום בו נערכה השמחה - שבעים רבנים מפרסמים בהם "החוזה הקדוש" מלובלין ו"היהודי הקדוש" זיע"א, כולם בקשו לחלוק כבוד לסבו של החתן, הרה"ק "האוהב ישראל" מאפטא זיע"א. כשהגיע הצדיק מאפטא אל העיר, שלח לקרוא למחותן ר'

